

investment know-how

CG Corner

คุณ วรณธรรม

ผลประโยชน์ กับช้อน : ป้องกันได้หรือไม่?

**ฉบับที่แล้วได้พูดถึงความเสียหายที่อาจเกิดกับประเภทหรือเกิดกับ
ผู้ถือหุ้น และผู้มีส่วนได้เสียในกรณีของบริษัทมหาชนที่จดทะเบียนใน
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ต้องขออนุญาตท่านผู้อ่านเขียนถึงเรื่องนี้
อีกครั้งหนึ่งเพื่อวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ**

1. เพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม และทำความเข้าใจเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. เพื่อนำเสนอให้ท่านผู้อ่านทราบเพิ่มเติมว่า เรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อน มีหลักการและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ที่ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้

ในฉบับที่แล้ว ได้พูดถึงความหมายเหมือนกันของคำว่า ความขัดกันระหว่างผลประโยชน์หรือความขัดแย้งทางผลประโยชน์และผลประโยชน์ทับซ้อน ขออธิบายเพิ่มเติมว่ามีความเหมือนกันที่ตรงไหน กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานที่รับค่าจ้าง กินเงินเดือนของบริษัทหรือองค์กรมีหน้าที่รับผิดชอบทำงานทุกงาน หรือทุกรายการ หรือทุกรูทกรรม เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรหรือนายจ้างเป็นหลัก ถ้าใครก็ตามใช้อำนาจหน้าที่หาประโยชน์จากงานหรือรูทกรรมนั้น ไม่ว่าจะให้ตนเอง ส่วนตัว หรือญาติมิตรพวกพ้อง เท่ากับว่าไปขัดกับผลประโยชน์หลักขององค์กร องค์กรจะได้รับผลประโยชน์ไม่ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย หรืออาจไม่ได้รับผลประโยชน์เลย หรืออาจหาผลประโยชน์ขององค์กรเสียหายกรณีเช่นนี้จะเห็นว่าการกระทำของบุคคลเหล่านี้ไปขัดกับผลประโยชน์หลักขององค์กร จึงเรียกว่าความขัดกันหรือความขัดแย้งทางผลประโยชน์

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การทำหน้าที่ใดๆ ของทุกท่านดังกล่าวข้างต้น ต้องยึดผลประโยชน์เดียวไม่ใช่หนึ่งรูทกรรมมี 2 ผลประโยชน์หรือหลายผลประโยชน์ หากการทำหน้าที่มุ่งให้เกิด 2 ประโยชน์ แสดงว่ามีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องไปทับซ้อนผลประโยชน์หลักขององค์กร จึงเรียกว่า **ผลประโยชน์ทับซ้อน**

ดังนั้น ความหมายที่เหมือนกันอยู่ที่การทำหน้าที่โดยมุ่งหวังประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้องนอกเหนือจากผลประโยชน์ขององค์กรด้วย

ผลประโยชน์ทับซ้อนกับรายการเกี่ยวโยง

รูทกรรมหรือการทำรายการใดๆ ขององค์กรต้องมีผู้ทำหน้าที่ของรูทกรรมนั้นๆ ฝ่ายหนึ่ง คือ กรรมการ ผู้บริหาร และพนักงานกับผู้รับบริการ หรือผู้รับจ้าง หรือผู้ขายสินค้าหรือให้บริการกับองค์กรอีกฝ่ายหนึ่ง หากบุคคลฝ่ายหลังมีความเกี่ยวโยงเป็นญาติมิตร พวกพ้องของบุคคลฝ่ายแรก รูทกรรมดังกล่าวถือเป็นรายการเกี่ยวโยง (Connected Transaction)

ประเด็นต่อมาอยู่ที่ว่า ความสัมพันธ์แบบไหนขนาดใดกับฝ่ายแรก จึงจะเข้าข่ายเป็น ผู้เกี่ยวโยง ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีกฎเกณฑ์ที่ยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับรายการเกี่ยวโยงของบริษัทจดทะเบียน และให้นิยามบุคคลที่เกี่ยวโยง (Connected Person) ไว้ว่า

“บุคคลที่เกี่ยวโยงกัน หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจควบคุมการตัดสินใจของบริษัทจดทะเบียน หรือบริษัทย่อย เช่น ผู้บริหารหรือผู้ถือหุ้นใหญ่ รวมถึงผู้ที่ใกล้ชิดกับบุคคลดังกล่าว เช่น คู่สมรส บุตร บิดา มารดา

พี่น้อง รวมทั้งคู่สมรสของบุตร เป็นต้น หรือนิติบุคคลที่มีบุคคลดังกล่าว เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ หรือผู้มีอำนาจควบคุมในนิติบุคคลนั้น ...”

ประเด็นสำคัญที่ต้องสรุปให้ชัดเจนในเรื่องนี้ก็คือ

1. ทุกรายการที่เกิดมีผลประโยชน์ทับซ้อน สรุปได้เลยว่ารายการนั้นมีผู้เกี่ยวข้องหรือเป็นรายการเกี่ยวข้อง แต่...
2. รายการเกี่ยวข้องไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์ทับซ้อนเสมอไป เช่น การทำรายการกับผู้เกี่ยวข้องทำเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก ไม่มีผลประโยชน์อื่นแอบแฝง
3. รายการใดๆ ที่มีผู้เกี่ยวข้องมีโอกาสเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน เพราะเป็นรายการที่ทำกับผู้เกี่ยวข้อง แต่สามารถกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้ หรือป้องกันไม่ให้เกิดน้อยลง

แนวทางและหลักปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีข้อบังคับกำหนดให้บริษัทจดทะเบียนยึดถือปฏิบัติในการทำรายการเกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากขนาดมูลค่า และประเภทของรายการ เช่น มูลค่ารายการมีขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาประเภทของรายการประกอบซึ่งได้แก่ รายการประเภทที่เป็นธุรกิจปกติ เข้าให้เข้าอสังหาริมทรัพย์ ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาประกอบทั้งขนาดและประเภทรายการแล้วจึงดูตามเกณฑ์กำหนดว่าใครเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติดำเนินการ เช่น รายการประเภทธุรกิจปกติที่มีขนาดเล็กที่เป็นไปตามเงื่อนไขการคำทั่วไปฝ่ายจัดการมีอำนาจอนุมัติดำเนินการได้เลย ขนาดกลางที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขการคำทั่วไปต้องให้คณะกรรมการอนุมัติ ถ้าเป็นขนาดใหญ่ที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขต้องอนุมัติโดยผู้ถือหุ้น กรณีแรกไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลต่อตลาดหลักทรัพย์ฯ แต่สองกรณีหลังต้องเปิดเผย (ดูข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมได้ในคู่มือ รายการที่เกี่ยวข้องกันของบริษัทจดทะเบียนที่จัดทำโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย)

จะเห็นว่าข้อกำหนดที่ให้บริษัทจดทะเบียนปฏิบัติตามมี 2 เรื่องที่สำคัญคือ การอนุมัติและการเปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ ก็เพื่อการทำรายการเกี่ยวข้องต่างๆ มีการพิจารณาอย่างรอบคอบและมีความโปร่งใส และเพื่อขจัดความขัดแย้ง ตลาดหลักทรัพย์ฯ ยังมีข้อแนะนำเพิ่มเติมให้คณะกรรมการตรวจสอบพิจารณาถ่วงน้ำหนักของรายการเหล่านี้ และให้ความเห็นประกอบการพิจารณาของผู้มีอำนาจอนุมัติ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย เพราะสมาชิกของคณะกรรมการตรวจสอบทุกคนเป็นกรรมการอิสระและเป็นกลาง

ในการทำหน้าที่ของคณะกรรมการทุกคณะที่เกี่ยวข้องยังมีข้อแนะนำเพิ่มเติมให้ดูว่า สาธารณะและกระบวนการของรายการที่จะดำเนินการมีความเป็นธรรมหรือไม่ การดูสาระของรายการว่าเป็นธรรมหรือไม่ ให้ดูว่าการทำรายการนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของบริษัทหรือไม่ เงื่อนไขไม่แตกต่างกับการทำรายการกับบุคคลภายนอก เช่น ถ้าจะเข้าพื้นที่อาคารทำเป็นสำนักงานจากกรรมกรบริษัทท่านหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของในอัตราตารางเมตรละ 300 บาท อัตรานี้ต้องไม่สูงหรือแพงกว่า หาเช่าได้จากอาคารอื่นๆ ที่มีทำเลและคุณภาพเดียวกัน

ส่วนกระบวนการที่เป็นธรรม มีข้อแนะนำว่า ผู้มีส่วนได้เสีย ต้องไม่มีส่วนร่วมในการพิจารณา เช่น กรณีเช่าทรัพย์สินข้างต้น กรรมการที่เป็นเจ้าของพื้นที่อาคารควรจะต้องออกจากที่ประชุม เมื่อมีการพิจารณาวาระนี้ นอกจากนี้ยังแนะนำว่าหากรายการดังกล่าวมีเรื่องเทคนิคทางกฎหมาย ทางเทคโนโลยีหรืออื่นๆ ที่คณะกรรมการตรวจสอบไม่มีความรู้ ก็สามารถจ้างผู้เชี่ยวชาญที่เป็นอิสระมาให้ความรู้ความเข้าใจ และสุดท้ายควรมีการเปิดเผยข้อมูลอย่างเพียงพอเพื่อความโปร่งใส

พูดถึงเรื่องผู้มีส่วนได้เสียไม่ควรอยู่ในที่ประชุม เพื่อจะได้ให้กรรมการทุกท่านอภิปรายได้เต็มที่โดยไม่ต้องเกรงใจ อยากเรียนว่าที่ผ่านมาการประชุมของคณะกรรมการหลายๆ บริษัทยังมีความเกรงใจตามแบบนิสัยไทยๆ ส่วนใหญ่กรรมการที่เกี่ยวข้องต้องรอให้ประธานในที่ประชุมเชิญออกจากห้องประชุมก่อน ส่วนมากประธานในที่ประชุมมักจะบอกว่าไม่เป็นไร อยู่ในที่ประชุมได้ แต่ไม่ต้องออกความเห็น ทุกคนก็เลยเกรงใจออกความเห็นไม่ได้เต็มที่ กรณีนี้ขอแนะนำว่า ประธานต้องไม่มีความเกรงใจในการทำหน้าที่ และถ้าจะให้ดี กรรมการที่เกี่ยวข้องควรขออนุญาตออกจากที่ประชุมโดยไม่ต้องให้ประธานเชิญ

ไม่ว่าแล้วท่านผู้อ่านเห็นว่าแนวทางข้างต้นพอจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนได้มากน้อยเพียงใด ส่วนตัวผมเห็นว่าช่วยได้มากถึงแม้ว่าจะไม่ได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เพราะขึ้นอยู่กับประธานกรรมการ กรรมการและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องทุกคน ถ้ามีใครก็ตามที่ไม่ซื่อสัตย์สุจริต ทำตัวเป็นศรีธนญชัย การป้องกันก็ทำได้ยากขึ้น นอกจากผู้ถือหุ้นเข้มแข็ง มีอำนาจเพียงพอก็อาจใช้สิทธิ์คัดค้านทัดทานได้บ้าง

ในองค์กรที่มีวัฒนธรรมบริษัทที่ดี และเข้มแข็งจึงมีการระบุแนวปฏิบัติเหล่านี้ไว้ในจรรยาบรรณในการประกอบธุรกิจไว้อย่างชัดเจน จึงขอส่งท้ายด้วยข้อแนะนำในคู่มือจรรยาบรรณของบริษัทแห่งหนึ่ง ซึ่งแนะนำว่า ทุกครั้งที่มีการพิจารณารายการที่อาจมีความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ให้ทุกท่านตอบคำถามเหล่านี้ให้ชัดเจนก่อนพิจารณารายการ

1. รายการที่จะดำเนินการมีกฎหมาย กฎเกณฑ์หรือข้อบังคับหรือไม่
2. มีจรรยาบรรณทางธุรกิจที่บริษัทกำหนดไว้หรือไม่
3. ขัดกับปรัชญาหรืออุดมการณ์ในการประกอบธุรกิจของบริษัทหรือไม่
4. เพื่อประโยชน์ที่ดีที่สุดของบริษัทหรือไม่
5. มีความเสี่ยงที่บริษัทรับไม่ได้หรือไม่
6. สอดคล้องกับหลักการในการทำรายการประเภทเดียวกันกับบุคคลภายนอกหรือไม่
7. ผู้อื่น เช่น กรรมการ ผู้บริหารและพนักงานมีทัศนคติอย่างไรต่อรายการนี้
8. ถ้ารายการนี้เป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ คนทั่วไปจะคิดอย่างไร
9. ความรู้สึกตนเองเห็นว่ารายการที่กำลังจะดำเนินการถูกต้องหรือไม่ **M&W**